

Opinto-ohjaajia Oulun ammatillisesta opettajakorkeakoulusta

[Lehtelä Pirjo-Liisa](#), [Laajala Tiina](#)

28.5.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Opinto-ohjaajia Oulun ammatillisesta opettajakorkeakoulusta

Tekijä: Lehtelä Pirjo-Liisa; Laajala Tiina

Aihe, asiasanat: koulutus, opetussuunnitelmat, opinto-ohjaajat, opinto-ohjaus, osallistava suunnittelu, osallistuva suunnittelu, työelämälähtöisyys, yhteissuunnittelu, Oulun ammattikorkeakoulu

Aihe, luokitus:

Tiivistelmä: Artikkelin tavoitteena on luoda katsaus Oulun ammattikorkeakoulun Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa vuonna 2013 käynnistyneeseen opinto-ohjaajankoulutukseen. Pätevien opinto-ohjaajien kouluttaminen on tärkeä tekijä koko pohjoisen Suomen alueen tasokkaan ja oikea-aikaisen ohjauksen turvaamisessa. Opinto-ohjaajankoulutus esitellään tuomalla esiin keskeisiä kulmakiviä opetussuunnitelman laadinnasta, koulutuksen toteuttamisesta sekä kehittämistarpeista.

Koulutuksen opetussuunnitelma laadittiin osallistavan pedagogiikan hengen mukaisesti yhteisöllisenä prosessina, jolloin opetussuunnitelma rakentui opettajien, koulutuksen suunnittelijoiden, työelämäedustajien ja opiskelijoiden yhteisenä prosessinomaisena kehittämistyönä. Opinto-ohjaajankoulutuksen pedagogisina periaatteina oli tutkiva ja kehittävä yhteistoiminnallinen oppiminen sekä työelämälähtöisyys ja osaamisperusteisuus. Nämä tarkoittavat muun muassa oman osaamisen sekä oman ohjaustyön kehittämistä rinta rinnan. Verkko-ohjauksen lisääntymisen tarpeisiin kiinnitettiin koulutuksessa erityistä huomiota.

Ensimmäisen opiskelijaryhmän palautteita ja kokemuksia hyödynnetään seuraavan ryhmän opetussuunnitelman kehittämisessä, jossa edelleen vahvistetaan osaamisperusteisuutta. Lisäksi vahvistetaan myös arvokasta yhteistyötä työelämän edustajien ja alumniensa kanssa. Palautteiden pohjalta koulutuksen toteutuksessa tulee vieläkin vahvemmin huomioida jokaisen aiempi osaaminen henkilökohtaisen opinpolun suunnittelussa. Käytännössä oman osaamisen itsearviointitaidot korostuvat.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-05-28

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505279283>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaa tähän julkaisuun

Lehtelä, P. & Laajala, T. 2015. Opinto-ohjaajia Oulun ammatillisesta opettajakorkeakoulusta. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 13. Hakupäivä 28.5.2015.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505279283> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505279283>).

Osaamisperusteisuus on ammatillisessa koulutuksessa ajankohtaista – se haastaa niin pedagogiikan, kuin ohjausosaamisen kehittämisen. Opinto-ohjaajankoulutukselle on tilausta, sillä pätevien opinto-ohjaajien kouluttaminen turvaa ohjauksen laadun oppilaitoksissa. Oulussa valmistuneet opinto-ohjaajat vaikuttavat erityisesti pohjoisen Suomen ohjauksen kehittämiseen.

Ohjauksen kehityssuuntia korkeakoulussa

Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) on opinto-ohjausta kehitetty tarmokkaasti viime vuosina. Merkittävä edistysaskel koko Pohjois-Suomen opinto-ohjauksen kehittämisessä otettiin vuonna 2013, kun opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Oamkiin kuuluvalla Oulun ammatilliselle opettajakorkeakoululle (Amok) koulutusvastuun opinto-ohjaajankoulutukseen. Ensimmäiset opinto-ohjaajat valmistuivat joulukuussa 2014.

Opinto-ohjaus on turvattu lainsäädännöllä peruskoulussa ja toisen asteen opetuksessa [\[1\]](#) ([#cite-text-0-0](#)) [\[2\]](#) ([#cite-text-0-1](#)) [\[3\]](#) ([#cite-text-0-2](#)), mutta laki ei ulotu korkea-asteelle. Ohjauksen tarve on kuitenkin tunnustettu jo pitkään korkeakoulutuksessakin [\[4\]](#) ([#cite-text-0-3](#)) [\[5\]](#) ([#cite-text-0-4](#)) ja sitä on pyritty kehittämään monenlaisin hankkein [\[6\]](#) ([#cite-text-0-5](#)) [\[7\]](#) ([#cite-text-0-6](#)) [\[8\]](#) ([#cite-text-0-7](#)), joissa myös Oulun ammattikorkeakoulu on ollut mukana. Yleinen trendi on ollut henkilökohtaistaminen eli koulutuksessa on pyritty siirtymään oppijan henkilökohtaisen opintopolun mahdollistavaan opetussuunnitelmaan. Tässä yhteydessä HOPS (henkilökohtainen opetussuunnitelma) on tullut tutuksi käsitteeksi. Suunnitelmat ohjauksen turvaamiseksi tasavertaisena mahdollisuutena kaikille opiskelijoille ovat etenemässä ammattikorkeakoulujen sisällä [\[9\]](#) ([#cite-text-0-8](#)) [\[10\]](#) ([#cite-text-0-9](#)).

Kattava opinto-ohjauksen suunnitelma valmistui Oamkissa vuonna 2012 [\[11\]](#) ([#cite-text-0-10](#)). Perustan Oamkin opinto-ohjaukselle tarjoaa holistinen opiskelijakeskeinen ohjauksen malli [\[12\]](#) ([#cite-text-0-11](#)). Malli asettaa lähtökohdakseen oppijan erilaiset ohjauksen tarpeet ja näkee opinto-ohjauksen kokonaisvaltaisena oppijan eri elämänalueet yhdistävänä yhteisöllisenä toimintana. Holistisen opiskelijakeskeisen ohjausmallin perusajatukset sisältyvät myös Amokin opinto-ohjaajankoulutuksen opetussuunnitelmaan.

Opetussuunnitelman askelia

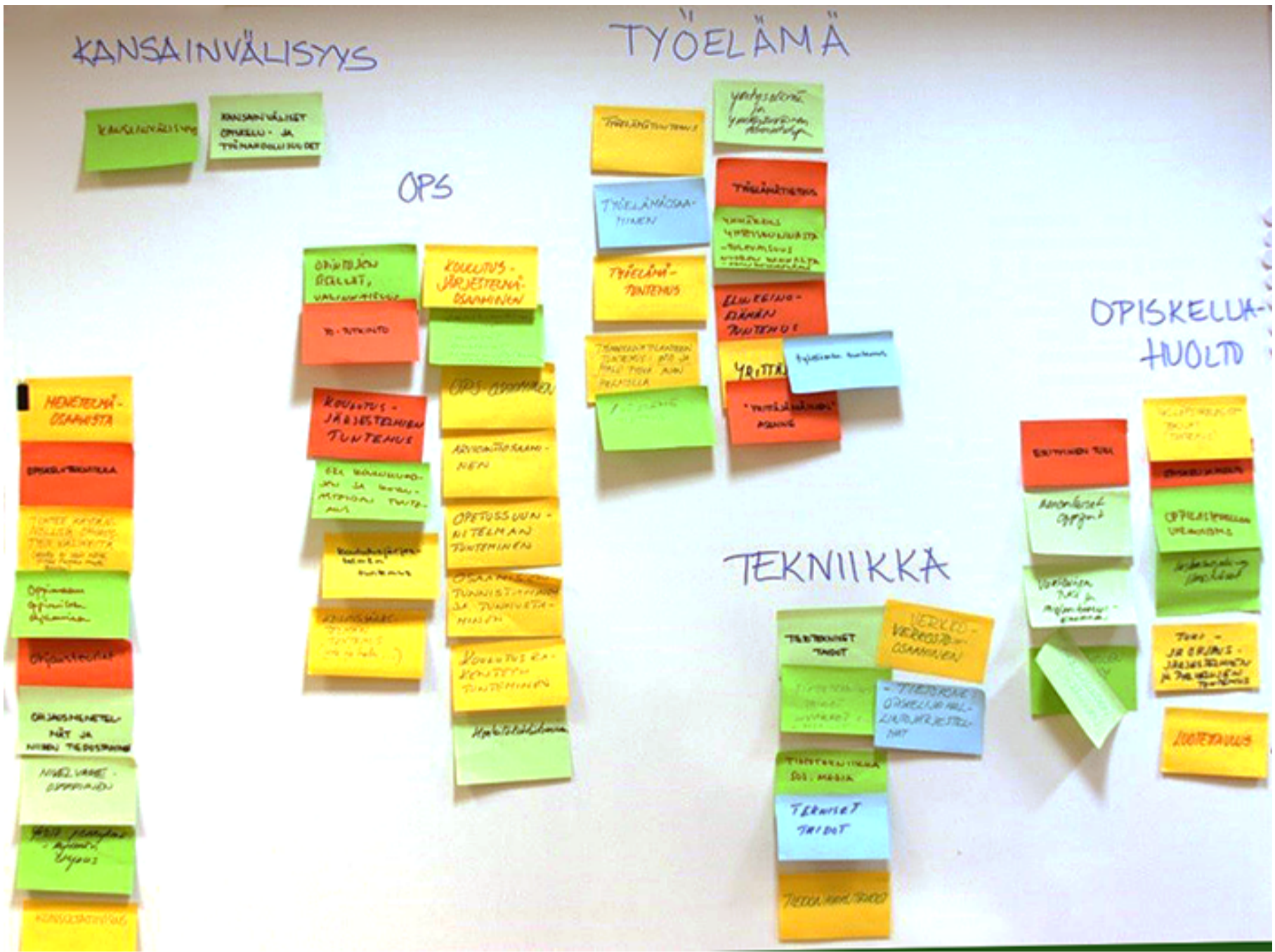
Ensimmäinen opinto-ohjaajankoulutuksen opetussuunnitelman laadittiin Amokissa osallistavan pedagogiikan hengen mukaisesti yhteisöllisenä prosessina, jolloin opetussuunnitelma rakentui opettajien, koulutuksen suunnittelijoiden, työelämäedustajien ja opiskelijoiden yhteisenä prosessinomaisena kehittämistyönä [\[13\]](#) ([#cite-text-0-12](#)) [\[14\]](#) ([#cite-text-0-13](#)) [\[15\]](#) ([#cite-text-0-14](#)). Opetussuunnitelman perustan rakentamisessa huomioitiin keskeisesti muun muassa opinto-ohjauksen lainsäädäntö sekä kansalliset ja kansainväliset suositukset ja ohjauksen eettiset ohjeistot [\[16\]](#) ([#cite-text-0-15](#)) [\[17\]](#) ([#cite-text-0-16](#)).

Voimavaroja pyrittiin kohdentamaan hyvän yhteistyösuhteen luomiseen työelämän edustajiin, jotka tässä tapauksessa ovat Amokin oppilaitosyhteistyöverkoston Oulun alueen opinto-ohjaajat. Opetussuunnitelman laadinta käynnistettiin toiminnallisena seminaarina, jossa 12 opinto-ohjaajaa peruskoulusta, lukiosta, ammattiopistosta ja ammattikorkeakoulusta pohtivat yhteisesti, mitä ja

millaista osaamista työelämä vaatii opinto-ohjaajalta. Osallistujat tuottivat pienryhmätyöskentelyssä 149 erilaista työelämän osaamisvaatimusta, joista osa jo hieman ryhmiteltyinä on näkyvillä kuvissa 1 ja 2.

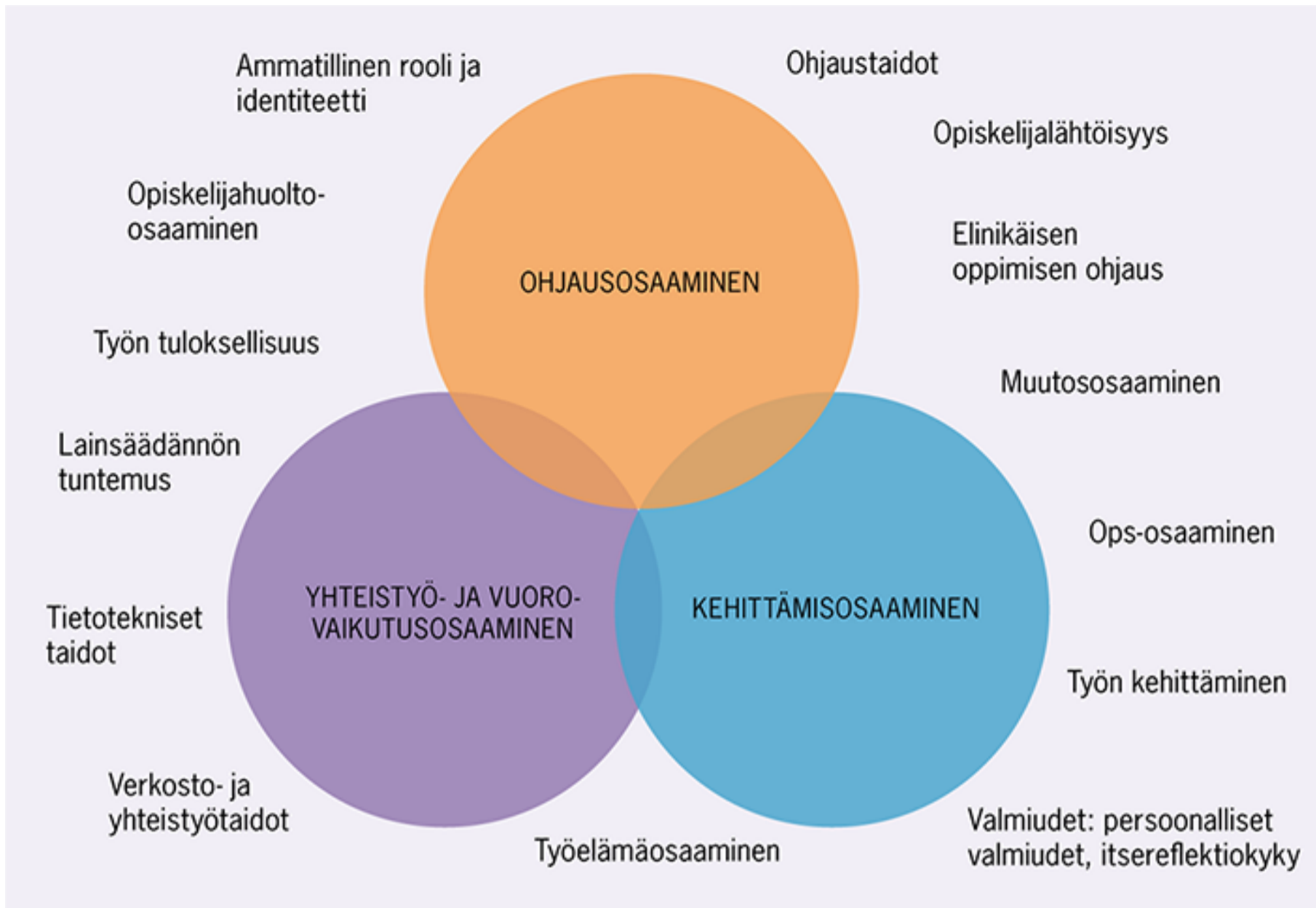

KUVA 1. Opinto-ohjaajan osaamisvaatimuksia (kuvaaja: Tomi Guttorm)

KUVA 2. Opinto-ohjaajan osaamisvaatimuksia (kuvaaja: Tomi Guttorm)

Opetussuunnitelman laadinnan seuraavassa vaiheessa Amokin työryhmä yhdisti opinto-ohjaajien määrittelemät työelämän osaamisvaatimukset kolmeksi opetussuunnitelman osaamisalueeksi (kuvio 1). Osaamisalueiden tavoitteet ja sisältö määriteltiin ensin yleisellä tasolla ja tämän jälkeen jäsenneltiin ja muotoiltiin konkreettisemmiksi tavoitteiksi ja sisältöalueiksi vuoropuhelussa opinto-ohjaajien määrittelemien työelämän osaamisvaatimusten kanssa.

KUVIO 1. Opinto-ohjaajan työelämän osaamisvaatimukset ja opetussuunnitelman osaamisalueet

Ohjausosaaminen on keskeinen kulmakivi opinto-ohjaajan työssä. Sen pohjalta hän voi toimia yhteisössään ohjauksen asiantuntijana. Tämä tarkoittaa opiskelijoiden ohjauksen ohella myös muun henkilökunnan tukemista ohjaustyössä. Opetussuunnitelman laadinnassa painotettiin kehittämisosaamista. Tätä osaamista tarvitaan yhä enemmän oppilaitosten ohjauksen kehittämisessä alati muuttuvassa koulutusmaailmassa. Opinto-ohjaajan konsultatiivinen rooli osana yhteistyö- ja vuorovaikutusosaamisen osaamisaluetta mahdollistaa yhteisöllisen kehittävän otteen ohjaukseen koko organisaatiossa.

Toteutuksesta kehittämiseen

Opinto-ohjaajankoulutuksen valittiin 20 opiskelijaa, jotka työskentelivät opettajina ja ohjaajina ammattikorkeakoulussa, ammatillisella 2. asteella, aikuiskoulutuskeskuksessa, yliopistolla sekä yksityisellä sektorilla. Koulutuksen toteutuksen lähtökohtana oli käyttää ja samalla mallintaa vaihtelevia pedagogisia ja ohjauksellisia menetelmiä. Opinto-ohjaajankoulutuksen pedagogisina periaatteina oli tutkiva ja kehittävä yhteistoiminnallinen oppiminen. Tämä toteutui esimerkiksi study group -ryhmien toiminnan kautta. Study group -opintopiirien merkitys oli toimia asiantuntijuuden jakamisen, sitoutumisen perustana ja motivaation lähteenä.

Työelämlähtöisyys toteutui koulutuksessa siten, että kaikki koulutuksen kehittämistehtävät saattoi liittää omaan työhön. Koulutuksessa siis koko ajan kehitettiin omaa osaamista ja omaa ohjaustyötä. Osaamisperusteisuus opinto-ohjaajankoulutuksen periaatteena tarkoittaa sitä, että opiskelijoiden aikaisemmin hankittu opinto-ohjaajankoulutuksen osaamistavoitteita vastaava osaaminen pyritään saamaan näkyväksi ja hyödyntämään koko opiskelijaryhmän oppimisprosessissa.

Koulutuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että ohjaus on siirtymässä yhä enemmän sähköisiin ja virtuaalisiin verkkoympäristöihin. Opetukseen sisältyi verkko-ohjauksen taitojen kehittämistä ja asenteiden pohtimista sitä kohtaan. Verkko-ohjaus koettiin ajankohtaiseksi teemaksi ja siitä syntyi pari kehittämishanketta oman organisaation verkko-ohjauksen kehittämiseksi.

Opiskelijat (n=16) arvioivat omaa osaamistaan ennen koulutuksen alkua ja koulutuksen päättyessä Webropol-kyselyllä (asteikko 1–6). Kaikilla osaamisalueilla osaamisen koettiin kehittyneen koulutuksen aikana. Vuorovaikutusosaaminen ohjaussuhteessa arvioitiin jo koulutuksen alkaessa vahvaksi (ka. 4,24). Tämä on luonnollista, koska opiskelijoilla on vankka opettaja- ja työelämäkokemus, jossa vuorovaikutustaidot ovat keskiössä. Vuorovaikutusosaaminen ohjaussuhteessa arvioitiin koulutuksen päättyessä korkeaksi (ka. 5,25).

"Yhteistyötaidot ovat olleet ennen koulutustakin hyvällä mallilla, mutta koulutuksen myötä verkostoissa toimiminen ja vuorovaikutusosaaminen on vahvistunut ja olen saanut rohkeutta."

Yksilö-, ryhmä- ja verkko-ohjausmuotoihin liittyvän osaamisen koettiin kehittyneen (ka. 4,38), samoin myös opinto-ohjauksen toimintaympäristön kehittämisosaamisen lisääntyneen koulutuksen aikana (ka. 5,19).

"Kehittämishankkeen tekeminen oli vaativa ja haasteellinen, mutta edisti ilman muuta oman ammattitaidon jäsentämistä ja osaamista kokonaisvaltaisemmin."

Kyseiset numeeriset itsearvioinnit ovat vain suuntaa-antavia, sillä jokaisen opiskelijan kehittyminen eteni omien tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta. Kahta samanlaista oppimispolkua ei ollut. Yhteinen piirre opiskelijoilla oli vahva motivaatio oman opinto-ohjauksen osaamisen ja yhteisön opinto-ohjauksen kehittämiseen.

Seuraava opinto-ohjaankoulutuksen ryhmä Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on aloittanut opintonsa toukokuussa 2015. Ensimmäisen opiskelijaryhmän palautteita ja kokemuksia hyödynnetään seuraavan ryhmän opetussuunnitelman kehittämisessä, jossa edelleen vahvistetaan osaamisperusteisuutta. Lisäksi vahvistetaan myös arvokasta yhteistyötä työelämän edustajien ja alumniensa kanssa. Palautteiden pohjalta koulutuksen toteutuksessa tulee vieläkin vahvemmin huomioida jokaisen aiempi osaaminen henkilökohtaisen opinpolun suunnittelussa. Käytännössä oman osaamisen itsearviointitaidot korostuvat. Nämä ovat taitoja, jotka osaamisperusteisessa koulutuksessa ovat keskeisiä.

KUVA 3. Amokin ensimmäisen opinto-ohjaajakoulutuksen päätöstilaisuus (kuvaaja: Tommi Karjalainen)

Lähteet

1. [^Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 787/2014 ja 630/1998. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140787)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140787>
2. [^Lukiolaki 629/1998. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980629)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980629>
3. [^Perusopetuslaki 628/1998. Hakupäivä 19.3.2015.](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
4. [^Moitus, S, Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I, Talvi, U. Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www.finheec.fi/files/161/KKA_1301.pdf)
http://www.finheec.fi/files/161/KKA_1301.pdf
5. [^Lätti, M. & Putkuri, P. 2008. Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa. Teoksessa M. Lätti ja P. Putkuri \(toim.\) Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa –hanke. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja 32, 47–48. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www.karelia.fi/julkaisut/sahkoinenjulkaisu/c32_verkkojulkaisu.pdf)
http://www.karelia.fi/julkaisut/sahkoinenjulkaisu/c32_verkkojulkaisu.pdf
6. [^Oulun ammattikorkeakoulu. 2015. Valmis tutkinto työelämävalttina \(Valtti\) -hanke. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www.oamk.fi/hankkeet/valtti/)
<http://www.oamk.fi/hankkeet/valtti/>
7. [^Hämeen ammattikorkeakoulu. 2006. Oped-Exo -projekti 2004-2006. Hakupäivä 19.3.2015.](http://www3.hamk.fi/oped-exo/)
<http://www3.hamk.fi/oped-exo/>
8. [^Hämeen ammattikorkeakoulu. 2000. Opintojen edistäminen ja tukeminen \(Oped\) -hanke.](#)

Hakupäivä 19.3.2015.

<http://www3.hamk.fi/oped/>

9. [^Mäntsälä, T. 2011. Ohjauksen kehittämishankkeen 2010 johtopäätökset ja tulokset. Teoksessa L. Metsävuori & T. Mäntsälä \(toim.\) Herkkyyttä ja yhteispeliä ohjaukseen. Opintojen ohjauksen kehittämishankkeen raportti. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 120, 112 – 114. Hakupäivä 19.3.2015.](#)
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162540.pdf>
10. [^Ruotsalainen, A-L. & Verhelä, P. 2010. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta ja opettajatuutoroinnista. Teoksessa J. Jäntti & A. Kanto-Ronkainen \(toim.\) Esteetön opintopolku korkeakoulutuksessa. Savonia ammattikorkeakoulu. Julkaisusarja D2/1/2010, 23. Hakupäivä 19.3.2015.](#)
http://portal.savonia.fi/img/amk/sisalto/_tki-ja-palvelut/julkaisutoiminta/pdf...
11. [^Oulun ammattikorkeakoulu. 2012. Opintojen ohjauksen suunnitelma 2012.](#)
<https://heimo.oamk.fi/laatujaarjestelma/opetus...>
12. [^van Esbroeck, R. & Watts, A. G. 1998. New skills for a holistic career guidance model. International Careers Journal, 26th June.](#)
13. [^Stenlund, A. 2011. Osallistava pedagogiikka ja opintoihin kiinnittyminen. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Campus Conexus. Hakupäivä 19.3.2015.](#)
<http://www.campusconexus.fi/Portals/conexus/dokumentit...>
14. [^Haarala, P., Keto, A. & Sipari, S. 2008. Yhteiskehittelyllä paradoksien hyödyntämiseen. Innovaatioprojektiopintojen suunnittelu. Teoksessa A. Töytäri-Nyrhinen \(toim.\) Osaamisen muutosmatkalla. Helsinki: Edita, 156–158.](#)
15. [^Grundy, S. 1987. Curriculum: Product or Praxis. London: The Falmer Press, 101, 114–115.](#)
16. [^Suomen opinto-ohjaajat ry, SOPO. 2009. Opinto-ohjaajan työn eettiset periaatteet. Hakupäivä 19.3.2015.](#)
<http://www.sopo.fi/yhdistys/eettiset%20periaatteet>
17. [^IAEVG International Association for Educational and Vocational Guidance. Ethical Standards 1995. Hakupäivä 19.3.2015.](#)
<http://www.iaevg.org/iaevg/nav.cfm?lang=2&menu=1&submenu=2>